

Projekt Tre Toppar

Tre Toppar kommer att binda samman fjällanläggningarna Idre Fjäll och Fjätersvålen med nya skidområden, liftar och boende. Projektet innebär också en bred satsning på barmarksturism.

Tre Toppar planeras inom ett Natura 2000-område. Därför genomförs omfattande utredningar och samråd för att klarlägga förutsättningarna inför en prövning av projektets tillåtlighet. Stiftelsen Idre Fjäll har ansvaret för den första planeringsfasen.

Bilden visar ett fotomotage av fjället Städdjan med liftar nedanför Städdjans sadel och i dess östsluttning

Idre Fjäll

Tre Toppar innebär att nya skidområden med liftar och nedfarter knyter samman anläggningarna Idre Fjäll och Fjätervålen i nordvästra Dalarna. Fjället Stådjan blir basen i anläggningen men Stådjans topp berörs inte.

Stådjan blir också en central attraktion för turism-satsningen under barmarkssäsongen. Det blir möjligt att färdas med stolslift hela vägen från Idre Fjäll till Stådjan. Fiske, träningsveckor, ridning och lägerveckor kommer att vara en del av alla barmarksaktiviteter. Kombinationen av vinter- och sommarturism skapar ett turistiskt system med stor bredd av aktiviteter och aktörer som gynnar små- och medelstora företag i bygden.

6000 nya bäddar planeras. Bäddarna fördelas på Idre Fjäll och Fjätervålen samt på ett helt nytt boendeområde - Stådjanvallen. Dessutom finns ett expansionsområde vid Slättvålen i den långsiktiga planeringen.

Stiftelsen Idre Fjäll

Stiftelsen Idre Fjäll driver idag en fjällanläggning med familjeprofil och vars åretruntverksamhet saknar jämförelse i Skandinavien. Utförsåkningen är basen i verksamheten och skapar förutsättningar för barmarksturismen. Idre Fjäll har också en stark internationell profil.

Idag skapar Stiftelsen Idre Fjäll motsvarande ca 230 årsverken och är därmed det största företaget kommunen. Dessutom tillkommer sysselsättning i kringverksamheter, bl.a. för småföretagare inom handel och service.

Stiftelseformen innebär att alla överskott återinvesteras lokalt.

Under mitten av 1990-talet väcktes idéerna om projekt Tre Toppar. Otydlighet kring miljöfrågorna gjorde att debatten blev livlig. Stiftelsen presenterar nu ett mer miljöanpassat projektförslag.

Norra Dalarnas glesbygd

Älvdalens kommun är till ytan en av Dalarnas största, men en av de minsta vad avser befolkning. Inom kommunen finns tre basorter: Älv-

dalen i söder med kommuncentrum samt Särna och Idre i norr.

Hela kommunen har sedan 1960-talet haft minskande befolkning. Särna och Idre förlorade många invånare innan satsningen på turismen skapade bättre förutsättningar. Idag fortsätter befolkningsminskningen. Avståndet mellan orterna i norr och arbetsmarknaderna i söder är för stort för arbetspendling. I Idre och Särna är 80 % av befolkningen beroende av turismen.

Projektets samhällsintresse

Projekt Tre Toppar bedöms ge totalt 350-400 nya årsarbetstillfällen i Särna- och Idre-området, varav ca 200 inom själva anläggningen Tre Toppar. För skolor, service och boende har detta en avgörande betydelse.

Projekt Tre Toppars ändamål

Tre Toppar ska för överskådlig framtid stödja utvecklingen av en väl fungerande lokal arbetsmarknad, service och välfärd samt ett attraktivt naturnära boende i nordvästra Dalarnas glesbygd.

Stiftelsen Idre Fjäll har funnit att det inte finns något annat alternativ som, utan omfattande insatser från samhället, ger förutsättningar för den utveckling som är nödvändig i bygden. Småskalig turism är ett av de alternativ som blivit belysta. Den kan bli ett värdefullt komplement till volymturismen men kan inte som Tre Toppar skapa hundratals arbetstillfällen.

Rennäring

Idre sameby är landets sydligaste sameby med renskötselmarker i både Dalarna och Härje-

dalen. Samebyn är liten men har aktiva medlemmar som både värnar om den traditionella näringen och utvecklar nya verksamheter.

Idre sameby har en mosaikartad bild av olika avtal och beslut som säkerställer betesmarkerna. Merparten av betesmarkerna är statligt ägda. 1993 gavs samebyn rätt att utnyttja markerna kring Stådjan för all framtid.

Området kring Stådjan och Tre Toppar är viktigt för rennäringen ur flera aspekter, inte minst sedan samebyn nyligen förlorat rätten att nyttja en del privata marker. Renhjordarna flyttas förbi Stådjan flera gånger per år på väg mellan vinterbetes- och åretruntmarker samt till och från slakteriet.

Rennäringen påverkas genom störd betesro inom områden med hög kvalitet och genom försvärad flyttning.

Kompensation för rennäringen

Eftersom Tre Toppar innebär konsekvenser för rennäringen är det en förutsättning för projektet att samebyn kan kompenseras genom en långsiktig lösning av markbehoven.

Förslaget till kompensation innebär omdisponering av mark för vinterbete från östra till västra sidan av Dalälven. Det innebär utvidgade vinterbetesmarker söderut ungefär till vägen mellan Särna och Sälen. Förslaget omfattar också reservbetesmarker för vinterbetet.

Sammantaget betyder detta mycket stora förändringar i hela årstidsmönstret för samebyn, bl.a. med en ny huvudsaklig flyttled väster om Idre i stället för som idag i öster. Några av samebyns fasta anläggningar behöver flyttas, bl.a. slakteriet. De marker som berörs av den föreslagna omdisponeringen finns främst inom Särna-Idre Besparingskogs och Sveaskogs innehav.

Förslaget till kompensation har sin grund i en utredning där Idre sameby själv medverkat.

Lokal förvaltning av naturreservatet

Stiftelsen Idre Fjäll föreslår att naturreservatet Stådjan-Nipfjället ges en ny lokal förvaltning. Kommunen, samebyn, den ideella naturvärden och projektägaren för Tre Toppar kan ansvara för delar av reservatsförvaltningen och skapa mervärden i det välbesökta naturreservatet.

Miljökonsekvenser

Norra Dalarna präglas av ett storskaligt landskap med vidsträckt skogar och kalfjäll. Stora delar är skyddade inom nätverket Natura 2000, så också det område som berörs av Tre Toppar. Området är också skyddat inom Städjan-Nipfjällets naturreservat.

I Idre och Särna socknar och i närliggande södra Härjedalen är totalt 2 600 km² natur skyddad, vilket i ett landskapsperspektiv är en mycket hög andel. Av detta är 700 km² av naturtypen västlig taiga (gammal barrskog) och 800 km² av naturtypen fjällhed.

All mark som berörs av Tre Toppar har inventerats på naturvärden. Städjans och Fjätrivälens slutningar består av västlig taiga. Städjans västsida är rik på riktigt gamla, grova tallar medan skogarna i Foskdalen är mer präglade av gamla avverknings.

Västlig taiga är särskilt skyddsvärd i ett EU-perspektiv och också den naturtyp som påverkas mest av Tre Toppar. Totalt kommer 50 ha att avverkas (0,5 km²) och ytterligare ca 300 ha västlig taiga påverkas av olika indirekta effekter (3 km²). Fjällhedarna på Städjan och Fjätrivälens och myrarna kommer också att påverkas, men i mindre omfattning.

Området kring Tre Toppar är viktigt för

friluftslivet. Många vandrare och åker skidor både i skogslandet och på fjället. Städjan och Fjätrivälens är dock redan idag lättillgängliga från väg och lift upp på kalfjället. Förutsättningarna för friluftslivet förändras av Tre Toppar, men synen på konsekvenserna är en fråga om subjektiva värderingar.

Städjan är en karakteristisk fjälltopp som

med sin kägla syns vida omkring. Från söder och norr har Städjan en mycket speciell profil. Fjället har också fått ett stort symbolvärde för svensk fjällturism och naturvård. Stiftelsen Idre Fjäll ställer i det utökade samrådet frågan hur Städjans symbolvärde ska beaktas i prövningen av Tre Toppar.

Kompensationsåtgärder natur

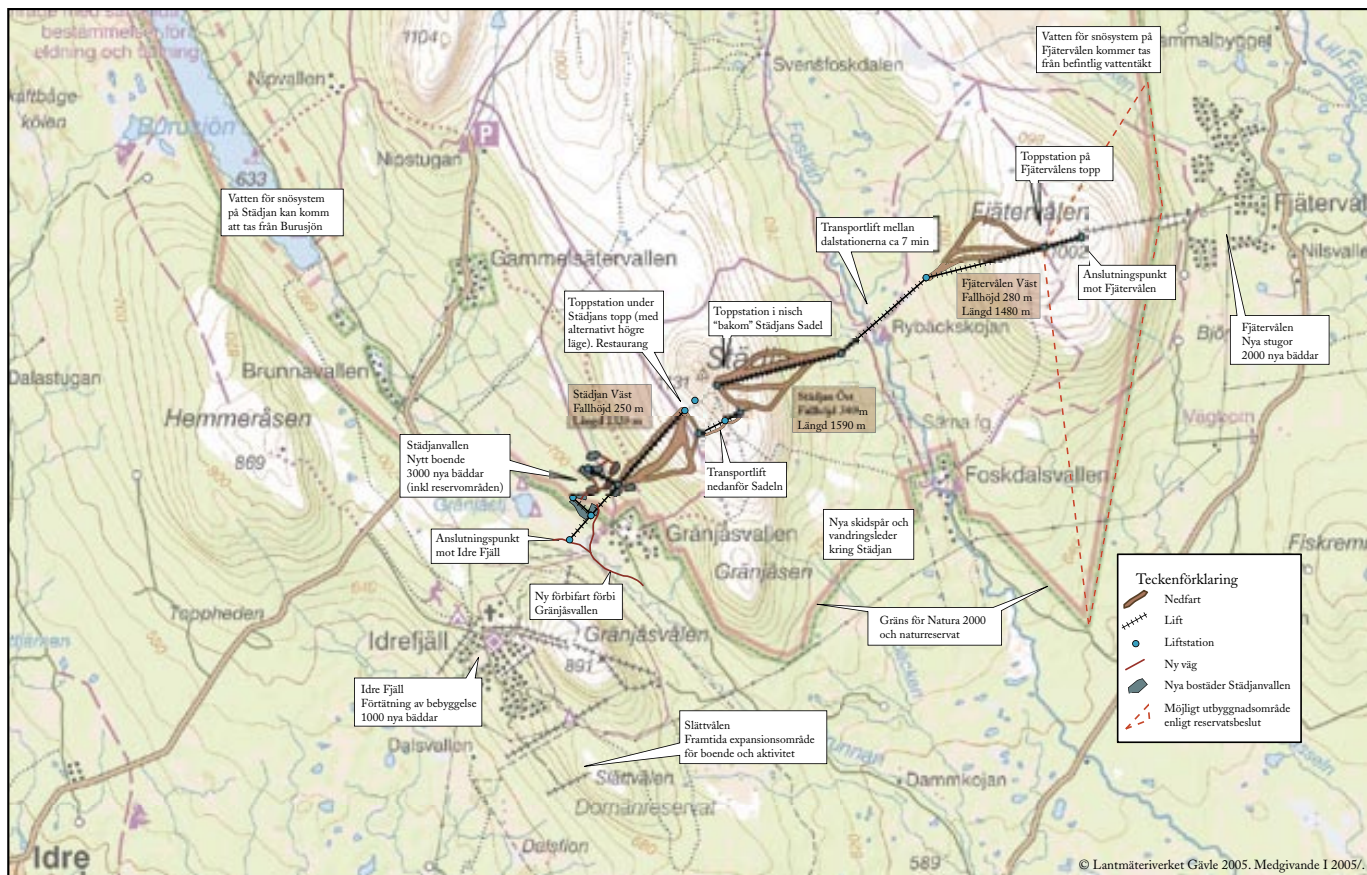
Påverkan på Natura 2000-områden ska enligt lag kompenseras. För Tre Toppar föreslås ett

paket av kompensationsåtgärder:

- Naturskydd av 7 km² västlig taiga och myrar vid Björnklinkåsen norr om Burusjön.
- Naturskydd av 10 km² västlig taiga vid Navardalen norr om Älvdalen.
- Naturvårdsbränning i Foskdalen.
- Lövskogsskötsel vid Vassbo norr om Idre.

Projektägaren för Tre Toppar ska ha ett långsiktigt ansvar för kompensationsåtgärderna.

Värde	Påverkan	Beskrivning
Naturvärden i landskapsperspektiv	Obetydliga	Liknande naturtyper rikliga i omgivande landskap
Riksintresse naturvård	Måttliga	Till största delen opåverkat
Naturtyp Västlig taiga	Betydande	50 ha avverkas, därutöver kant- och störningseffekter 300 ha
Naturtyp Aopamyrar	Måttliga	< 1 ha direkt påverkan
Naturtyp Fjällhed	Betydande	40 ha inom nedfarter & liftstråk, därutöver kant- och störningseffekter 270ha
Naturtyp Fjällbjörkskog	Måttliga	7 ha avverkas, därutöver kant- och störningseffekter 50 ha
Järv & lodjur	Obetydliga	Utpekade i Natura 2000. Störning och viss biotoförlust
Fåglar	Måttliga	Biotopförluster och störning av arter utpekade i Natura 2000
Markskikt	Måttliga	Stor försiktighet vid anläggning, viss erosionsrisk
Vattendrag	Obetydliga	Ökad vattenmängd vid vårflod
Värdeobjekt	Måttliga	Enstaka flerhundraåriga tallar tas bort, källor lämnas orörda
Städjans symbolvärde	Betydande	Städjan - symbol för svensk fjällturism och naturvård inte längre helt orörd
Tillgänglighet	Positiva	Ökad tillgänglighet
Ostördhet	Betydande	Ostörda fjällvidder förändras
Jakt och fiske	Måttliga	Naturen upplevs inte längre som orörd
Rennäring - betesro	Måttliga	Bortfall av område med hög betes kvalitét
Rennäring - flyttled	Betydande	Flyttningen genom området flera ggr/år försvåras
Rennäring - övrigt	Betydande	Projektet försvårar ytterligare för näringen öster om Idre
Landskapsbild	Måttliga	Bevarad vegetation på fjällhed. Skog avverkas för nedfarter. Konstruktioner små i förhållande till storskaligt fjäll. Städjans topp och sadel lämnas orörd. Uppfattningen om påverkan är subjektiv
Kulturmiljö	Måttliga	Anläggningen kan ses och höras från omgivande fäbodrar
Hushållning med naturresurser	Obetydliga	Ökad vattenförbrukning i samband med konstnötillverkning
Hälsa och säkerhet	Främst positiva	Människors hälsa och kondition förbättras. Liten lavinrisk
"Utsläpp till luft, vatten, mark"	Obetydliga	Ökad biltrafik

Nya Stadjanvallen

Den nya Stadjanvallen vid Stadjans västra fot får boende och centrumfunktioner i ett attraktivt läge intill stolsliften mellan Idre Fjäll och Stadjan. Idén bakom Stadjanvallen bygger på gamla fåbodtraditioner. Området ska utformas med teknik som ligger i framkant vad gäller markpåverkan, materialval, energilösningar mm. Stadjanvallen planeras delvis inom Natura 2000-området eftersom marken utanför inte rymmer tillräckligt många bostäder.

För att minska trafiken genom Gränjesåsvallen ges den nuvarande vägen en ny sträckning.

Miljöanpassning

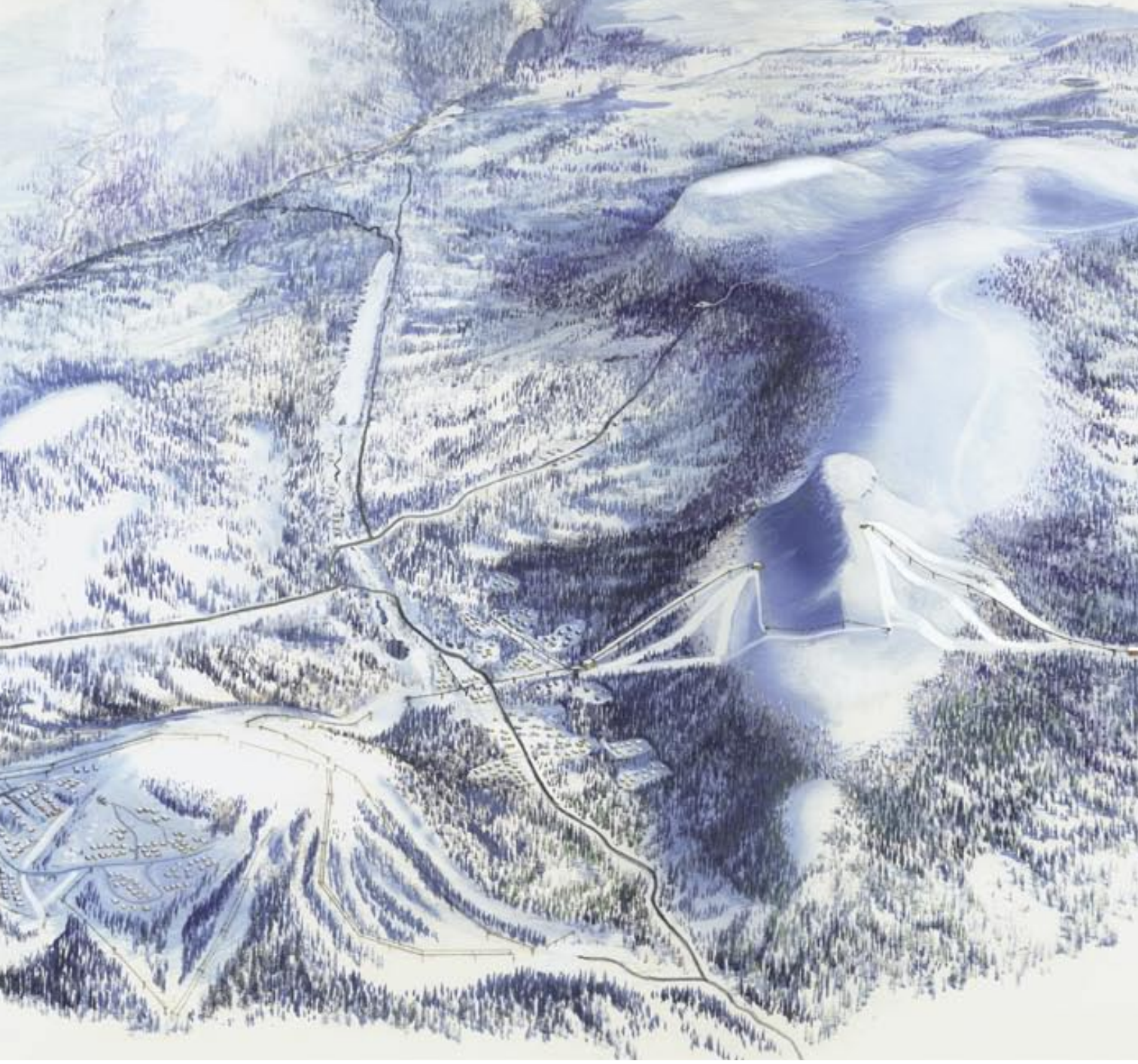
Tre Toppar planeras som en mönsteranläggning i fråga om miljöanpassningar. Projektet ska ses som ett lån av marken. Hänsynen till markvegetation och landskapsbild är därför viktig. Om anläggningen i framtiden avvecklas ska det vara möjligt att återställa marken utan betydande bestående spår. Projektet ska också använda sig av bästa, långsiktigt hållbara teknik när det gäller energianvändning, resursförbrukning, omsorg om kringliggande vatten och avfallshantering.

Sammantaget kommer detta att mildra projektets konsekvenser.

Prövning av projektets tillåtlighet

Eftersom Tre Toppar planeras inom ett Natura 2000-område krävs regeringsprövning av projektets tillåtlighet. Innan det ges både myndigheter och EU-kommissionen tillfälle att yttra sig. Även allmänheten och intresseorganisationer får säga sin mening.

Om projektet får tillåtlighet följer flera andra prövningar, bl.a. detaljplanläggning, bygg- och marklov, tillstånd till vattenverksamhet och dispens från reservatsföreskrifterna.

Inbjudan att delta i samråd

Ett utökat samråd om projekt Tre Toppar enligt 6 kap 5 § miljöbalken pågår under tiden 30 juni – 30 september 2005. Samrådet riktar sig till myndigheter, organisationer och allmänhet.

Under samrådstiden finns hela utredningsmaterialet tillgängligt på Tre Topparns hemsida www.idre3toppar.se. Materialet finns också utställt på olika platser i Älvdalens kommun.

Den som vill lämna synpunkter i det utökade samrådet skall göra det skriftligen senast den 30 september till Idre Fjäll, Box 202, 790 91 Idre.

Om du vill ha mer information om Tre Toppar är du välkommen att kontakta Idre Fjäll, 0253-40000. Det går också att skicka e-post till idre3toppar@idrefjall.se

Skidområde	Liftens längd	Nedfar-ter	Fallhöjd	Svårighets- grader	Kortaste nedfart	Längsta nedfart
Städjan Väst	1320 m	3 st	250 m	grön, blå, röd	1320 m	1770 m
Städjan Ost	1590 m	4 st	340 m	blå, röd, svart	1590 m	2000 m
Fjätervålen Väst	1490 m	3 st	280 m	grön, blå, röd	1510 m	1880 m